

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0526U000282

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-09-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Петрушенко Вікторія Вікторівна

2. Viktoriia V. Petrushenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9255-403X

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 19.00.06

Назва наукової спеціальності: Юридична психологія

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 10-10-2026

Спеціальність за освітою: медична

Місце роботи здобувача: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.700.04

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.81.57

Тема дисертації:

1. Антропологічна та клінічна парадигми в сучасній юридичній психології
2. Anthropological and Clinical Paradigms in Contemporary Legal Psychology

Реферат/анотація:

1. У дисертаційному дослідженні розв'язується актуальна наукова проблема – концептуалізується парадигмальний підхід у межах юридичної психології шляхом диференціації та інтегративного узагальнення академічного значення антропологічної та клінічної парадигм. Дисертанткою запропоновано визначення епістеми юридичної психології як теоретичної одиниці парадигмального знання, котра поєднує дефінітивне ядро та парадигмальний акцент, що дозволило сформулювати структурно-логічну схему епістеми, а також розробити теоретико-методологічну схему дискурсивної моделі дослідницького предмета, релевантну для всіх психологічних дисциплін: а) предмет психології як домінуюча епістема + b) психологи-апологети визначеної епістеми + c) підпорядковані предмету категорії-епістеми. Розроблено п'ятирамкову концепцію наукової телеології юридичної психології, що охоплює предметну, методологічну, понятійну, нормативну і проблемну рамки, та застосовується для коректної диференціації елементів і властивостей наукових парадигм. Сконструйовано психоантропологічну формулу соціально-правової поведінки, що утворюється епістемічною послідовністю восьми положень: 1) людина як соціобіологічна та культурна істота; 2) культура

як єдність соціального досвіду; 3) суспільство як рівень соціальної дійсності; 4) нормативність як антагоніст патології; 5) право як соціальна система обов'язкових норм; 6) психологічна медіація як феномен вирішення спору; 7) правова свідомість як наслідок санкції та медіації; 8) соціально-правова поведінка як комплекс станів і реакцій особи у спільноті. Уперше сформульовано гносеологічну схему клінічної парадигми юридичної психології, що складається з трьох послідовних елементів: 1) встановлення характеру юридико-психологічної ненормативності; 2) визначення причин юридико-психологічної ненормативності; 3) організація корекційної допомоги для коригування юридико-психологічної ненормативності. Вона дозволила сконструювати диференційну модель чотирьох психологічних станів, що перебувають у фокусі парадигмальної уваги клінічної парадигми юридичної психології: 1) стан соціально-правової нормативності; 2) стан порушення нормативної регуляції; 3) стан дисфункції правової норми; 4) стан патологічної діяльній реалізації. Виокремлено чотири понятійно-категоріальні рівні клінічної парадигми юридичної психології: 1) психологічний рівень соціальної дисфункціональності; 2) психологічний рівень правової дисфункціональності; 3) психологічний рівень соціальної дезадаптації; 4) психологічний рівень правової дезадаптації. Як наслідок, розроблено структурно-функціональну модель інтеграції антропологічної та клінічної парадигм юридичної психології, що засновується на інтеракції антропологічних епістем «культура», «норма», «інституція» та клінічних епістем «аномія», «функціональність», «адаптація», та складається з п'яти психологічних детермінант соціально-правової реальності (теоретичний етап моделювання) та трьох послідовних рівнів опозицій психологічних станів (практичний етап моделювання); зокрема, детермінантами соціально-правової реальності визначені: 1) соціально-правове включення (соціалізація); 2) соціально-правове переконання; 3) соціально-правова ідентичність; 4) соціально-правова свідомість; 5) соціально-правова поведінка; послідовними рівнями опозиції визначені: 1) функціональність / дисфункціональність; 2) адаптивність / дезадаптивність; 3) нормативність / патологічність. Проведено диференціацію феномену психічної діяльності військовослужбовців у соціально-психологічному просторі владно-розпорядчих відносин, як предмета юридико-психологічних досліджень та феномену їхньої психічної діяльності у соціально-психологічному просторі бойових дій, як предмета досліджень військової психології. Наголошено, що антропологічна парадигма юридичної психології артикулює пріоритет соціально-культурної детермінації психічної діяльності людини, тоді як клінічна парадигма юридичної психології, навпаки, акцентує пріоритет функціонально-патологічної детермінації у станах і процесах психічної діяльності людини. Це зумовило твердження про те, що клінічне мислення у юридичній психології ставить собі за мету дослідження психіки особи чи соціальної групи, що перебуває у патологічному стані щодо правової реальності, тоді як антропологічне мислення у юридичній психології методологічно забезпечує дослідження психіки особи чи соціальної групи, що перебуває у нормативному стані щодо правової реальності. Відповідно, сформульовано ідею про понятійно-категоріальну тріаду «девіація – делікт – делінквентність», як теоретичну основу дискурсу клінічної парадигми юридичної психології. Також запропоновано пояснювати психологічні прояви аномії з культурно-історичних позицій, оскільки явище соціально-психологічної аномії набуває ознак системності лише тоді, коли життєвий досвід спільноти перестає корелювати із соціально-політичною дійсністю, вибудованою ідеологічними та правовими засобами.

2. The dissertation addresses a topical scientific problem by conceptualizing a paradigmatic approach within legal psychology through the differentiation and integrative synthesis of the scholarly significance of the anthropological and clinical paradigms. The author defines the episteme of legal psychology as a theoretical unit of paradigmatic knowledge that combines a definitional core with a paradigmatic orientation. This conceptualization makes it possible to formulate a structural-logical scheme of the episteme and to develop a discursive model of the research subject applicable across psychological disciplines: a) the subject matter of psychology as the dominant episteme; b) psychologists who advocate, legitimize, and reproduce a particular episteme; and c) categories-epistemes subordinated to the subject matter. A five-framework conception of the teleology of scientific inquiry is developed on the basis of the paradigmatic experience of legal psychology. It encompasses substantive, methodological, conceptual, normative, and problem-oriented frameworks and is applied to the precise

differentiation of the elements and properties of scientific paradigms. A psycho-anthropological formula of socio-legal behavior is constructed as an epistemic sequence comprising eight propositions: 1) the human being as a sociobiological and cultural being; 2) culture as the unity of social experience; 3) society as a level of social reality; 4) normativity as the antithesis of pathology; 5) law as a social system of binding norms; 6) psychological mediation as a phenomenon of dispute resolution; 7) legal consciousness as a consequence of sanctioning and mediation; and 8) socio-legal behavior as a complex of psychological states and reactions of an individual within a community. For the first time, an epistemological scheme of the clinical paradigm of legal psychology is formulated. It consists of three successive elements: 1) establishing the nature of legal-psychological non-normativity; 2) determining the causes of legal-psychological non-normativity; and 3) providing corrective psychological intervention aimed at addressing legal-psychological non-normativity. This scheme has enabled the construction of a differential model of four psychological states that constitute the focus of paradigmatic attention within the clinical paradigm of legal psychology: 1) a state of socio-legal normativity; 2) a state of impaired normative regulation; 3) a state of legal normative dysfunctionality; and 4) a state of pathological behavioral enactment. Four conceptual and categorical levels of the clinical paradigm of legal psychology are distinguished: 1) the psychological level of social dysfunctionality; 2) the psychological level of legal dysfunctionality; 3) the psychological level of social maladaptation; and 4) the psychological level of legal maladaptation. Consequently, a structural-functional model integrating the anthropological and clinical paradigms of legal psychology is developed. The model is based on the interaction between the anthropological epistemes of “culture”, “norm”, and “institution” and the clinical epistemes of “anomie”, “functionality”, and “adaptation”. It comprises five psychological determinants of socio-legal reality at the theoretical modeling stage and three successive levels of oppositional psychological states at the practical modeling stage. The determinants of socio-legal reality are defined as: 1) socio-legal inclusion (socialization); 2) socio-legal belief; 3) socio-legal identity; 4) socio-legal consciousness; and 5) socio-legal behavior. The successive oppositional levels are: 1) functionality/dysfunctionality; 2) adaptation/maladaptation; and 3) normativity/pathology. The psychological functioning of military personnel is differentiated according to the socio-psychological context in which it occurs. Their psychological activity within the socio-psychological domain of hierarchical and administrative relations is identified as a legitimate subject of legal-psychological research, whereas their psychological activity within the socio-psychological domain of combat operations is identified as a subject primarily belonging to military psychology. It is emphasized that the anthropological paradigm of legal psychology articulates the primacy of sociocultural determinants of human psychological activity, whereas the clinical paradigm of legal psychology, by contrast, emphasizes the primacy of functional-pathological determinants in the states and processes of psychological activity. This distinction supports the proposition that clinical thinking in legal psychology is aimed at studying the psyche of an individual or social group in a pathological state in relation to legal reality, whereas anthropological thinking in legal psychology provides the methodological basis for studying the psyche of an individual or social group in a normative state in relation to legal reality.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Петрушенко В. Концептуальні напрямки конституювання парадигм у юридичній психології. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 1. С. 51–63. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.15>

- 2. Петрушенко В. Чинники партикуляризації антропологічної та клінічної парадигм в юридичній психології. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 2. С. 75–86. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.2.5>
- 3. Петрушенко В. Передумови формування екзистенційно–гуманістичної парадигми в юридичній психології. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 3. С. 59–74. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.3.5>
- 4. Петрушенко В. Роль психоаналітичної теорії у становленні парадигм в юридичній психології. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 4. С. 70–82. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.4.6>
- 5. Петрушенко В. В., Чорна В. В. Відновлення та розвиток системи охорони здоров'я України та втілення напрямків зміцнення ментального/психічного здоров'я ВООЗ. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2024. Том 28. № 4. С. 723–731. [https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2024-28\(4\)-25](https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2024-28(4)-25)
- 6. Петрушенко В. Вплив антропологічних концепцій французького структуралізму на розвиток екзистенційно–гуманістичної парадигми в юридичній психології. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 5. С. 29–41. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.5.2>
- 7. Петрушенко В. Теоретичні засади формування антропологічної та клінічної парадигм у межах юридичної психології. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 6. С. 31–55. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.6.2>
- 8. Петрушенко В. Антропологічний контекст трансформації юридико–психологічної теорії. Психологічний часопис. 2024. Том 10. № 7. С. 7–20. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.7.1>
- 9. Чорна В. В., Петрушенко В. В., Івашкевич Є. М., Сергета І. В., Подолян В. М., Хлестова С. С., Ангельська В. Ю. Визначення особливостей соціально–психологічних і психічних характеристик особистості майбутніх офіцерів запасу медичної служби (перше повідомлення). Environment & Health. Довкілля та здоров'я. 2025. № 1 (114). С. 4–11. <https://doi.org/10.32402/dovkil2025.01.0040>
- 10. Петрушенко В. Соціальний детермінізм як елемент парадигмального дискурсу юридичної психології. Психологічний часопис. 2025. Том 11. № 5. С. 79–92. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.5.6>
- 11. Петрушенко В. Парадигмальні засади юридико–психологічного дослідження виборчих кампаній. Психологічний часопис. 2025. Том 11. № 6. С. 27–41. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.6.2>
- 12. Чорна В. В., Петрушенко В. В., Івашкевич Є. М., Сергета І. В., Подолян В. М., Хлестова С. С., Ангельська В. Ю. Визначення особливостей соціально–психологічних і психічних характеристик особистості здобувачів медичних закладів вищої освіти та їх адаптаційних здібностей (друге повідомлення). Environment & Health. Довкілля та здоров'я. 2025. № 2 (115). С. 4–11. <https://doi.org/10.32402/dovkil2025.02.004>
- 13. Петрушенко В. Петрушенко В. Концепція зміни парадигм як гносеологічна основа періодизації юридичної психології. // Психологічний часопис. 2025. Том 11. № 7. С. 44–58. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.7.3>
- 14. Петрушенко В. Парадигмальна трансформація юридичної психології: контекст біхевіоризму. Психологічний часопис. 2025. Том 11. № 10. С. 50–62. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.10.4>
- 15. Petrushenko V. The «paradigm» as a theoretical category in legal psychology. Psychological journal. 2025. Vol. 11. No. 12. Pp. 18–30. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.12.2>
- 16. Петрушенко В. Антропологічна парадигма юридичної психології: аспект когнітивізму. Психологічний часопис. 2026. Том 12. № 2. С. 66–79. <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.2.6>
- 17. Петрушенко В. Вплив когнітивізму Герберта Саймона на еволюцію антропологічної та клінічної парадигм юридичної психології. Психологічний часопис. 2026. Том 12. № 3. С. 90–103. <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.3.6>
- 18. Петрушенко В. Термінологічні та дефінітивні проблеми парадигмального підґрунтя юридичної психології. Психологічний часопис. 2026. Том 12. № 5. С. 7–22. <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.5.1>
- 19. Петрушенко В. Юридико–психологічні детермінанти реформування пенітенціарної системи у Каліфорнії (парадигмальний підхід). Психологічний часопис. 2026. Том 12. № 6. С. 20–33. <https://doi.org/10.31108/1.2026.12.6.2>

- 20. Петрушенко В. В. Елементи структуралізму в антропологічній та клінічній парадигмах юридичної психології. Академічні візії. 2026. Випуск 56. С. 1–14.
<https://doi.org/10.66556/2786-586X.56.petrushenko-v>
- 1. Petrushenko V. V., Grebeniuk D. I., Buriak R. V., Hrytsun Y. P., Palahniuk H. O. The effect of permanent stress caused by the war in Ukraine on the condition of patients after portal esophageal bleeding. Paediatric Surgery. 2023. Vol. 78. Issue 1. PP. 50–58. <https://doi.org/10.15574/PS.2023.78.50>
- 2. Petrushenko V. V., Grebeniuk D. I., Martynkovskyi I. P., Slobodianiuk D. P., Radoha I. V., Sidorov S. A., & Mosondz V. V. The Impact of Permanent Stress Caused by the War in Ukraine on the State of Patients with Portal Hypertension due to Liver Cirrhosis. Clinical and Preventive Medicine, 2024. Issue 2. Pp. 83–91. <https://doi.org/10.31612/2616-4868.2.2024.11>
- 3. Chorna V., Petrushenko V., Rybinskyi M., Tomashevskyi A., Kolomiets V., Poliarush V., & Tymchuk Y. Psychological resilience and mentalization of military surgeons under combat stress: a multidisciplinary approach to overcoming emotional burnout. TRAUMA. 2025. Vol. 26. Issue 6. Pp. 437–448. <https://doi.org/10.22141/1608-1706.6.26.2025.1058>
- 1. Петрушенко В. В. Деякі зауваження з приводу підготовки управлінців у стінах ВНМУ. Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах. Матеріали доповідей та виступів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (16–17 листопада 2023 року). Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 8–9.
- 2. Петрушенко В. В. Засади збалансованої підготовки фахівців-управлінців у медичному університеті. Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах. Матеріали доповідей та виступів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (21–22 листопада 2024 р.). Вінниця: ТВОРИ, 2025. С. 9–11.
- 3. Петрушенко В. В. Клінічний дискурс в юридико-правових дослідженнях. Науково-практична конференція молодих вчених ВНМУ ім. М. І. Пирогова (20 травня 2025 р.). Тези доповідей. Вінниця, 2025. С. 98–101.
- 4. Петрушенко В. В. Вплив фізичної антропології на сучасну соціальну та юридичну психологію. Науково-теоретична конференція молодих вчених ВНМУ ім. М. І. Пирогова (22 травня 2025 р.). Тези доповідей. Вінниця, 2025. С. 70–73.
- 5. Петрушенко В. В. Особливості трансформації колективної правосвідомості в контексті легітимації юридичної норми. Доповіді та повідомлення Інституту психології та ментального здоров'я. Матеріали перших академічних читань «Ментальне здоров'я та управління суспільним розвитком» (25 жовтня 2025 р.). Вінниця: ННІ психології та ментального здоров'я, 2025. С. 7–10.
- 6. Петрушенко В. В. Епістемологічна взаємодія парадигмальних дефініцій психології та юридичної психології. Парадигмальні та інтерпретаційні підходи у психолого-філософському дискурсі. Матеріали наукового семінару (20 листопада 2025 р.). Вінниця: ННІ психології та ментального здоров'я, 2025. С. 4–7.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Большакова Анастасія Миколаївна
2. Anastasiya M. Bolshakova

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4343-6694

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Охріменко Іван Миколайович
2. Ivan M. Ohrimenko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 19.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8813-5107

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08751177

Місцезнаходження: пл. Солом'янська, Київ, 03035, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зарічанський Олег Анатолійович
2. Oleh A. Zarichanskyi

Кваліфікація: д. психол. н., доц., 053

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 22594521

Місцезнаходження: Київ, , Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Євдокімова Олена Олександрівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Євдокімова Олена Олександрівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Філоненко В.М.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна